

Rok 2024 na ERÚ

31.12.2024 - | Energetický regulační úřad

Sdílení elektřiny jako nejčastější téma, přívlastek dynamický coby charakteristika celého oboru. Tak by se dalo ve velké zkratce shrnout, co v uplynulých dvanácti měsících platilo pro energetiku v Česku obecně. A jaký byl končící rok 2024 na ERÚ? Přinášíme přehled důležitých událostí a zpráv.

Rok 2024 jsme odstartovali mimo jiné rekordní pokutou za protispotřebitelské jednání. Společnost ARMEX ENERGY ji od nás dostala za praxi, které se dopouštěla v době energetické krize. Hlavními důvody udělení sankce bylo požadování úhrady neobjednaných dodávek energie, pozdní vyřizování reklamací, a především nedodržení fixní ceny. Konkrétně chtěl dodavatel fixované produkty změnit na tzv. spotové, jejichž cena se průběžně mění podle vývoje na burze (a v průběhu energetické krize byla i několikanásobně vyšší).

Pokuta dosáhla výše 4 746 000 korun, a překonala tak čtyřmilionovou sankci pro STABIL ENERGY z roku 2019.

Zveřejnili jsme statistické údaje týkající se provozu plynárenské a elektrizační soustavy v roce 2023. Spotřeba plynu i elektřiny v tuzemsku se opět snížila, v prvním případě dokonce tak výrazně, že byla nejnižší od roku 1992. Tedy od doby, kdy teprve docházelo k rozšíření plynofikační sítě a plynárenská soustava přecházela z dřívějšího svítiplynu na současný zemní plyn.

Ze spotřebitelských témat jsme se zaměřili na správné nastavení záloh na dodávku elektřiny či plynu. *„Často se stává, že zákazníci svou spotřebu sníží a předpokládají, že to bude mít automaticky vliv na snížení záloh. Dodavatelé se ovšem tuto skutečnost obvykle dozvědí až v souvislosti s odečtem při řádném vyúčtování. Pokud chceme, aby ji zohlednili okamžitě, musíme je o snížení pravidelných plateb sami požádat, přičemž nižší spotřebu doložíme samoodečtem, tedy nahlášením aktuálního stavu našeho elektroměru či plynoměru. Takové žádosti by měli vyhovět,“* zmínila **radní Markéta Zemanová** jedno ze specifik.

Nejen těm, kteří přemýšlí nad odchodem k jinému obchodníkovi s energií, pomůže srovnávač nabídek. *„Abychom změnu dodavatele usnadnili, přidali jsme do našeho srovnávače novou unikátní funkci, díky které umí sám načítat data z faktur dodavatelů. Spotřebitel už nemusí listovat vyúčtováním a přepisovat údaje o své spotřebě nebo používané sazbě. Stačí, aby nahrál fakturu a webové stránky to udělají za něj,“* popsal **Stanislav Trávníček, předseda Rady ERÚ**, novou funkcionalitu. Kromě ceny a orientační výše záloh ve srovnávači samozřejmě najdete i to, o jaký se jedná produkt (roční či víceletá smlouva s fixací, měsíční cena, smlouva na dobu neurčitou apod.). Před konečným výběrem dodavatele ovšem doporučujeme dát také na spokojenost ostatních spotřebitelů.

V dubnu jsme se systematicky věnovali tématu změny dodavatele, ke které na probuzeném energetickém trhu sahá stále více spotřebitelů. Postupně jsme varovali před dvěma riziky, jež tento proces bohužel v některých případech provázely či stále provází.

První spočívalo v praxi některých obchodníků, kteří klientům při předčasném ukončení jejich stávající smlouvy účtovali nejen standardní smluvní pokutu, ale navíc ještě náhradu škody. A to i přesto, že smlouva se o náhradě škody nijak nezmiňuje. Výsledkem byly až desetitisícové pokuty. Kromě toho jsme upozorňovali na „chytáky“ související s podpisem plné moci zprostředkovateli či novému dodavateli. Co se může stát? To najdete v naší tiskové zprávě, zde jeden příklad za všechny: *„V rozporu s dohodou neukončí stávající smlouvu spotřebitele buď vůbec, nebo tak neučiní ve*

stanoveném termínu (typicky v případě tzv. automatické prolongace). Případně si zákazníka na sebe nepřevéde v systému operátora trhu.“ Sečteno a podtrženo: Při vyřizování smluv na dodávku energie nedůvěřujte, ale prověřujte.

Další nešvar, který se nám v souvislosti s oživením trhu rozmohl, byla aktivizace nepoctivých zprostředkovatelů, označovaných jako energošmejdi. Spotřebitelé nás upozornili zejména na podomní prodej neregistrovaných osob, nevyžádané poradenství v tisícových částkách či na poskytování klamavých informací. Narazili jsme dokonce i na případy, kdy zprostředkovatelé potenciální klienty lanařili v restauracích.

Abyste na jejich triky nenaletěli, aktualizovali jsme naše desatero obrany před energošmejdou. Hned v prvním bodě píšeme: *„Nenechte se nikým do ničeho nutit. Energošmejdi používají nátlakové metody, snaží se odvést vaši pozornost a přinutit vás k rychlému neuváženému podpisu. Nechte si čas na rozmyšlenou, nikdy nic nepodepisujte okamžitě a pod tlakem. Zázračné nabídky neexistují, i kdyby ano, neutečou.“*

Jak už jsme zmínili hned v úvodu, sdílení elektřiny se stalo jedním ze synonym pro odcházející rok 2024. Legislativně ho umožnila novela energetického zákona známá jako lex OZE II; aby ovšem sdílení bylo proveditelné v praxi, musel ERÚ implementovat celou řadu změn do svých vyhlášek či cenových rozhodnutí.

„Veškeré úpravy našich podzákonných předpisů probíhaly v hektickém tempu, vše jsme museli stihnout za několik měsíců. Povedlo se to díky tomu, že jsme o sdílení začali jednat s provozovateli energetických soustav a dalšími účastníky už loni, tedy dříve, než byl zákon vůbec přijat. Zároveň jsme využili zkušenosti ze sdílení v bytových domech, které jsme úpravou vlastní vyhlášky umožnili už od loňského ledna,“ vysvětlila **radní Martina Krčová**

12 milionů korun. Tolik jsme od ledna do června udělili dodavatelům a zprostředkovatelům na pokutách za protispotřebitelské praktiky. Za více než dvacetiletou existenci ERÚ se jedná o rekord. Nejčastěji jsme naráželi na problémy týkající se vyúčtování a reklamací. A právě za pozdní vyúčtování padly hned dvě vysoké pokuty – 1,2 milionu korun jsme uložili společnosti ELGAS Energy, rovný milion pak Lidové energii. *„Navíc jsme vydali řadu rozhodnutí v prvním stupni, proti nimž dotyční podali tzv. rozklad, tedy opravný prostředek podobný odvolání. I proto očekávám, že trend vysokých pokut bude pokračovat i v nadcházejícím období,“* doplnil **Stanislav Trávníček, předseda Rady ERÚ**.

Až milionová pokuta navíc hrozí energetickým zprostředkovatelům, kteří neplní své informační povinnosti. Při plošné kontrole jsme zjistili pochybení na jejich webových stránkách, kde v 70 % případů chyběla informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů. Obratem jsme je vyzvali k bezodkladné nápravě.

Zveřejnili jsme statistiky spotřeby elektřiny a plynu za první pololetí a konstatovali, že meziroční pokles pokračuje. Snížila se i celková výroba elektrické energie, to ale neplatilo pro všechny zdroje. Zejména pro fotovoltaické elektrárny, jejichž produkce naopak meziročně vzrostla, a to o 28,4 %. Nejvíce ze všech kategorií fotovoltaik přitom vyrobily ty nejmenší s výkonem do 10 kW, typicky střešní instalace na rodinných domech.

Fotovoltaiky se však instalovaly a instalují také na domy bytové, kde slouží ke sdílení společně vyrobené elektřiny. Upozornili jsme na specifika této možnosti. *„Pro obyvatele bytových domů je nejvýhodnější sdílení za jednou domovní skříní, typicky mezi byty a nebytovými prostory za jedním vchodem do domu. V tom případě nevyužívají distribuční soustavu, a uspoří proto nejen na obchodní složce ceny, ale i na regulovaných platbách vztažených na spotřebu elektřiny,“* vysvětlila radní

Martina Krčová.

Všechny praktické informace ke sdílení jsme sdružili na speciální podstránku webu ERÚ.

Od září je Rada ERÚ opět kompletní. Vláda do ní jmenovala dva nové členy Tomáše Hünera na 3 roky a Jana Šefránka na 4 roky.

„Během čtyřicetileté praxe se mi energetika doslova měnila pod rukama. Začínal jsem ve velké elektrárně, sledoval vznik prvních menších zdrojů i následnou decentralizaci, která síť a její řízení změnila k nepoznání. Zároveň jsem měl možnost energetiku také formovat během svého působení na Ministerstvu průmyslu a obchodu. Věřím, že dlouholeté zkušenosti nyní dobře zúročím v regulaci,“ řekl **Tomáš Hüner**.

„Činnosti úřadu se za dobu mého působení na ERÚ výrazně rozrostly v souvislosti s transformací celé energetiky a vlivem událostí posledních let. Regulátor má dnes mnohem širší kompetence, přibývá regulovaných činností a rychle roste i počet účastníků trhu. Tento trend bude i nadále pokračovat a úřad bude mít při změnách v energetice ještě významnější úlohu. Jsem rád, že mohu navázat na své dosavadní zkušenosti z oboru, a ještě do větší míry se podílet na budoucím vývoji české energetiky,“ uvedl **Jan Šefránek**, který předtím působil jako vedoucí sekce regulatorních činností a mezinárodní spolupráce.

Září bylo ale nabitě i dalšími událostmi: Zahájili jsme veřejné konzultace k metodice cenové regulace pro VI. regulační období, které bude charakterizovat především transformace energetiky. Poradili jsme spotřebitelům, co dělat v případě, že dodavatel své klienty prodal i s nevrácenými přeplatky. A rozšířili jsme spolupráci s vysokými školami na celkem devět univerzit.

V posledních měsících roku končily smlouvy na dodávku energie až stovkám tisíc spotřebitelů. Jednalo se o domácnosti, které v roce 2021, po ukončení činnosti některých dodavatelů v čele s Bohemia Energy, zvolili u nového obchodníka tříletý kontrakt. Jak vyřešit rébus, jestli nechat stávající smlouvu automaticky prodloužit, změnit produkt u stávajícího dodavatele, nebo si najít dodavatele jiného?

„Nechat smlouvu prolongovat je pouze jedna z možností. Do našeho srovnávače nabídek na dodávku elektřiny a plynu stačí pouze nahrát poslední fakturu, a hned zjistíte, jestli energie nepořídíte u jiného obchodníka levněji. Rozdíly jsou přitom opravdu velké – domácnosti s malou spotřebou mohou ročně ušetřit tisíce, při větší spotřebě už se bavíme i o desítkách tisíc korun,“ zdůraznila **radní Markéta Zemanová**.

Situace související s dodávkou energie řeší pochopitelně také města a obce. A právě jim byl věnovaný první ročník Konference energetiky a odpadového hospodářství. Pořádal ji Svaz měst a obcí ČR, my jsme byli odborným garantem a zároveň aktivním účastníkem. Vedli jsme zde workshop a zrealizovali dvě z mnoha dalších letošních vystoupení.

Listopad tradičně patřil cenovým rozhodnutím, kterými každoročně stanovujeme regulované složky cen energie na nadcházející rok. *„Ve změnách regulovaných cen hrají největší roli dva protichůdné vlivy. Příznivě se do regulovaných cen promítá klesající cena elektřiny a plynu na volném trhu, což snižuje některé náklady na provoz soustav. Opačným směrem působí inflace, rostoucí potřeba investic a pokles spotřeby v minulých letech,“* vysvětlil na tiskové konferenci **Stanislav Trávníček, předseda Rady ERÚ**.

Jak v případě elektřiny, tak v případě plynu celkové průměrné ceny meziročně klesnou. V průměru by měly domácnosti na elektřině ušetřit přes 10 %, na plynu 8,5 %. Podrobnější informace jsme

shrnutí do tiskové zprávy.

Zprávou o provozu teplárenských soustav jsme zkompletovali statistiky za třetí čtvrtletí roku. A objevil se nám v nich nárůst spotřeby, tedy jev v poslední době nevídaný. Důvod? Výrazně chladnější září než před rokem, a tudíž dřívější začátek topné sezony. „*V kategorii průmyslu se spotřeba v každém měsíci meziročně snižovala, u domácností byla v červenci a srpnu téměř totožná jako před rokem. Chladnější září ale do statistik promluví tak výrazně, že spotřebu domácností za celý kvartál zvýšilo o 16,6 % a celkovou spotřebu o více než 3 %,*“ shrnul **Stanislav Trávníček, předseda Rady ERÚ**.

Ve sbírce zákonů vyšly hned tři novelizované vyhlášky z naší dílny – registrační vyhláška, vyhláška o technicko-ekonomických parametrech a vyhláška o Pravidlech trhu s elektřinou. Zejména poslední jmenovaná se letos dostala i do povědomí širší veřejnosti, neboť její výraznější úprava byla klíčová pro rozjezd sdílení.

<https://eru.gov.cz/rok-2024-na-eru>